

En akademi för framtiden

*Styresmannens tal vid högtidsdagen 12 november 2017 av
Sverker Göranson*

JAG INLEDER VÅR 222:a högtidssammankomst såsom akademins styresman med hög grad av stolthet, stor respekt, självklart glädje men också stor ödmjukhet. Enbart av historiens tyngd genom 222 år, raden av fantastiska företrädare, varav flera är här idag, gör att respekten och ödmjukheten inför detta ämbete ska vara stor, och det kan jag försäkra att den är.

Jag vill ta tillfället idag till en personlig exposé men också till att understryka den roll och uppgift vår förnämliga akademi har. En akademi som genom historien alltid gått i rätten för att på vetenskaplig grund och väl beprövad erfarenhet främja krigsvetenskap och den militära professionen. Tidigt var det för att uppmuntra kadetter på Karlberg till förkovran och att inspirera officerare i vetenskapen. Detta gäller alltfört, men idag krävs att i väldigt hög grad bistå i allmän förkovran inom ramen för säkerhet i ett brett spektrum från civilt till militärt försvar. I detta är vår akademi en vital, stark och mycket kompetent röst i dagens Sverige, vilket ständige sekreteraren återkommer till i sin årsberättelse för 2018.

Jag höll ett högtidsanförande här den 9 november 2009 såsom överbefälhavare. Min rubrik då var ”Sveriges Försvarsmakt – Troops in contact”. Jag beskrev då Försvarsmaktens skarpa miljö i Afghanistan med strid i mindre förband. Fokus var ett insatt insatsförsvar

här och nu utifrån vår solidariska säkerhetspolitik som lämnat neutraliteten bakom sig genom beslut i Sveriges riksdag i juni 2009. Sveriges fokus var på internationella insatser och inte nationell förmåga.

Skarpa insatser var ett förhållande som blev oerhört påtagligt 2010 när propositionen om förlängning skulle tas fram i direkt anslutning till genomfört riksdagsval. Detta då vi samtidigt hade fått stupade i insatsområdet och många betvivlade landets förmåga att klara situationen. Likväl fick vi en nationell folklig samling, liksom ett stort stöd för Försvarsmakten och våra soldaters uppgift och agerande som gav oss en relativt strukturerad resa för beslut om fortsatt insats.

Jag kommer alltid att vara övertygad om att det agerandet vi upplevde där och då ska vara styrande för vårt land igen – när det krävs. Samma stringens visades hösten 2014 vid vår underrättelseoperation i Stockholms skärgård och jag hoppas det ska ske fortlöpande icke minst i dessa dagar.

Jag beskrev också i talet 2009 dilemmat med att ej förfoga över en ekonomi som motsvarar den uppgift svenska folket ställt via Sveriges riksdag och regering. Samtidigt fanns det en uppfattning att Försvarsmakten inte skötte sin ekonomi på ett bra sätt.

Försvarsmakten uppmanade uppdragsgivaren att nogsamt följa utvecklingen i Ryss-

land och utifrån bland annat detta definiera lägsta nivå på avgörande militär förmåga för ett militärt alliansfritt land som Sverige. Ni känner alla resultatet just då som hade många benämningar vilka jag avstår, utom min egen som var viktig, nämligen ett mått på försvarsförmåga ”En veckas försvaret”.

Vi kan idag reflektera över och med tydliga fakta påstå flera saker kring hur omvärlden utvecklats under denna period och vad det kräver i civil motståndskraft och militär förmåga. Jag skulle vilja understryka följande:

Ryssland har sedan drygt 10 år genomfört en omfattande upprustning av sitt försvar. Samtliga stridskraftsslag har genomgått/genomgår såväl materiell förnyelse som kontinuerlig träning i allt mer avancerade övningar såväl på taktisk som operativ/strategisk nivå. Ett exempel på detta är Zapad -17, väl beskriven i Gula tidskriften. En viktig del att notera är att det också gäller kärnvapenarsenalen, även på taktisk nivå, som dessutom utgör en avgörande del av doktrinen. Detta oavsett den 80-procentiga minskning som skett av arsenalen sedan det kalla krigets slut.

Redan under 2014 angav Rysslands högste militäre chef, generalen Gerasimov, sin syn på doktrin. I den bekänner sig Ryssland till vad vi i dagligt tal ibland kallar ”hybridkrigföring” eller rätt och slätt att lyckas få din motståndare att vika sig genom att nyttja alla nationalstatens medel, icke minst informationsoperationer, och helst utan att avlossa ett enda skott, men alltid ha respektfulla militära muskler bakom.

Ryssland idag är ett Ryssland 3.0 som genom insatser, övning och agerande visat att det inte accepterar synen på den säkerhetsordning vi har i Europa och i närområdet. Det har dessutom tydligt visat att det har strategisk förmåga genom sina insatser i Syrien. Det har visat att de med militära medel kommer att hävda sina intressen såsom landet gjorde och gör, olagligt enligt

dagens säkerhetsordning, i likhet med vad som skedde i Ukraina med start 2014.

Världen är idag, år 2018, mycket osäkrare än på mycket länge. Detta har i hög grad vuxit fram under den tid som Ryssland samtidigt bedrivit sin militära reform med beväpningsprogrammet. Östersjöområdet är på nytt ett spänningsområde med ett aggressivt och provokativt Ryssland. Under det kalla kriget var i hög grad delningslinjen Fulda-gapet i Mellanuropa, medan vi idag ser en tydlig sådan linje i Östersjön.

Tillbaka till början av 2010-talet och tiden därefter.

Under den tiden har denna akademi fokuserat på behovet av upprustning i flera dimensioner men samtidigt upplevt det delvis som svårt att få genomslag. Från 2013 i de olika Försvarsforum som genomfördes blev detta bättre och speciellt utifrån perspektivet ”Kan vi försvara oss?”.

Jag vill då med kraft påtala att jag, på samma sätt som vår akademi en gång grundades utifrån att byggt i vetenskap och beprövad erfarenhet utveckla både den militära professionen och krigskonsten, inte låta bli att citera Augustin Ehrensvärd som redan 1743 sade ”hög tid at Academien tänker på krigssysslan” så var det i allra högsta grad ett behov för oss alla att inför 2015 års försvarsbeslut tänka på vad som de facto krävs militärt för att försvara vår demokrati och skapa trygghet. Det vill säga ”Framtidens försvar” och dess krigssyssla som Ehrensvärd kallade den. Vi måste nu, vilket påbörjades 2015, föra det insatta insatsförsvaret till ett robust nationellt civilt och militärt försvar med god beredskap igen. En lång resa är anträd och mycket återstår.

I detta arbete kom akademien att få en förträfflig och korrekt roll precis som den förtjänar i syfte att vara en politiskt oberoende akademi som främjar kunskap och därmed skapar grund för kloka beslut.

Vi, Sverige, saknade då i hög grad en från vetenskaplighet och erfarenhet bearbetad plan för vad försvaret krävde – ett försvar i nationens intresse, alltså att på nytt skapa ett berett nationellt försvar. Sverige försvaras bäst på hemmaplan och inte enbart på bortaplan som flera länge hade gjort gällande.

I denna tid nämligen 2015 startar ”Det framtida slagfältet – Krigsvetenskap i det 21:a århundradet (Kv21)” som flerårigt vetenskapligt projekt som skulle bistå till vårt nationella kunnande att göra kloka framtidsval och som förts till slutrapport våren 2018.

Låt mig i denna exposé nämna några saker kring det försvarsbeslut 2015 för åren 2016–20 som idag är viktiga att notera.

Försvarsberedningen hade angivit en tydlig ambition byggt på Försvarsmaktens beräkningar och underlag. Försvarsmakten hade vid denna tidpunkt med rätta hög tilltro i såväl underlag som till sina beräkningar. Det ekonomiska tillskottet i beslutet var stort men utgjorde trots det enbart cirka hälften av det beskrivna behovet.

Därefter fattades flera kloka beslut om ekonomiska tillägg. Jag bedömer att dessa beslut motsvarar 80-85 procent av det via försvarsberedningen tecknade behovet. Detta innebär, vilket fortsatta arbeten måste ta sin utgångspunkt i, att vi inte har återskapat för Försvarsmakten angiven organisations bottenplatta än.

Således är de avslutande åren i innevarande försvarsbeslut precis som det kommande försvarsbeslutet oerhört viktiga för dagens och framtidens svenska totala försvar.

Det krävs mer finansiella resurser för att nå uppsatta mål. Vidare måste startläget inför nästa beslut noggrant beskrivas liksom hur vi ska säkerställa att vi planerar och avdelar rätt resurser för våra mål i nästa beslut så att det beslutet grundat i vetenskap och erfarenhet kännetecknas av ökad genomförbarhet, långsiktighet och effektivitet som bygger

operativ förmåga för framtiden i förhållande till vår omvärld.

När jag säger detta så gör jag det också för att betona värdet av vår akademis arbete.

Vi har genom Kv21 genomfört ett förnämligt arbete där en eloge till hela akademien med projektledaren, hedersledamoten Viceamiral Frank Rosenius, i spetsen är på sin plats. ”A job very well done” fortsätter i olika seminarier. Jag tycker också att arbetet fick ett fantastiskt betyg, när försvarsberedningens ordförande på Folk och Försvars konferens i Sälen uttryckte att beredningen inte hade kunnat avlämna en sådan komplett rapport som den i december 2017 utan det underlag Kv21 tagit fram – jag tycker det är värt en applåd bara det.

Vårt fortsatta arbete nu i ett nytt flerårigt projekt, ”Säkerhet i morgondagens Europa – Svenska perspektiv (SES)” kommer därför som inte bara en naturlig förlängning utan även som ett avgörande och fortsatt erforderligt underlag för den fortsatta utvecklingen av svensk försvarsförmåga för framtiden – vår tid.

Om akademins roll var tydlig men inte lika efterfrågad för tio år sedan så är den verkligen det idag, under Kv21 och framgent i SES.

Det gäller nu att alla vi ledamöter drar vårt strå till stacken i alla arbetsgrupper under vår nye projektledare och förutvarande Force Commander, generalmajor Per Lodin. Vårt höstsymposium den 24 oktober på Försvarshögskolan var en utmärkt start kring de frågor kring ett mera sammanhållet Europa med transatlantiska kopplingar som tydligt markerar de utmaningar vi har, står inför.

Akademien behöver fortsatt vara och är genom sina ledamöter en oerhörd kunskapsresurs som med vetenskaplig grund kan och ska förmedla information till beslutsfattare och svenska folket om det försvarets utveck-

ling så att vårt öppna samhälle och dess demokratiska utveckling alltid kan vila tryggt i nationellt försvar och säkerhet.

Författaren är general och tidigare överbefälhavare. Han är Kungl Krigsvetenskapsakademiens styresman.

H.M. Konungens Militärhospitals- och Medaljfonder

Militärhospitalfonden och Medaljfonden instiftades av Konung Karl XIV Johan och hade från början två olika syften. Militärhospitalfondens ändamål var att antingen instifta ett Militärhospital och/eller stödja bortgångna officerares änkor och barn. Medaljfonden hade som ändamål att ge officerare som erhållit medalj för tapperhet i krig, en årlig pension. I den mån det blev ett årligt överskott av Medaljfondens tillgångar, tillföll det Hospitalfonden.

1999 sammanslogs fonderna till H M Konungens Militärhospitals- och Medaljfonder.

Är du efterlevande maka/make eller barn till avliden yrkesofficer har du möjlighet att söka ekonomisk hjälp från H.M. Konungens Militärhospitals- och Medaljfonder.

Sökande ska vara ekonomiskt behövande, vilket normalt innebär en månadsinkomst som understiger 15.000 kronor per månad, och utan större förmögenhet. Den som söker kan dock äga bostadsrätt eller villa.

Ansökan ska ha inkommit senast 31 mars 2019. För mer information och ansökningsförfarande, se www.kungahuset.se/militarhospitalsfonden

Frågor kan besvaras av fondens sekreterare Kurt Svensson på 076 793 3355 eller kurt.svensson@kungligastiftelser.se